

Beoordeling asielaanvragen personen van Iraakse nationaliteit

Tussentijds Bericht Vreemdelingen-circulaire (TBV 2002/58)

Aan:

– de Korpschefs Politieregio's
– de Korpsbeheerders Politieregio's
– de Bevelhebber van de Koninklijke Marechaussee

i.a.a.:

– de Procureurs-Generaal

Onderdeel: Directie Beleid

Datum: 12 december 2002

Ons kenmerk: HKUIT-024633

Code: TBV 2002/58

Juridische achtergrond:

Vreemdelingenwet 2000 en C8/Irak Vc 2000

Geldig van/tot: Een jaar, ingaand twee dagen na publicatie in de

Staatscourant

Onderwerp: Beoordeling van asielaanvragen van personen van Iraakse nationaliteit

Inleiding

Hieronder treft u aan het hoofdstuk betreffende de beoordeling van asielaanvragen van personen van Iraakse nationaliteit. De aanleiding en achtergrond van deze wijziging zijn in de tekst opgenomen.

Algemene Uitgangspunten

Hieronder wordt voor asielaanvragers afkomstig uit Irak aangegeven welke bevolkingsgroepen extra aandacht vragen, bijvoorbeeld omdat zij een verhoogd risico lopen. Ook worden indicaties gegeven voor het verlenen van een verblijfsvergunning asiël. Deze indicaties zijn géén criteria: het enkele behoren tot de desbetreffende categorie impliceert niet dat per definitie statusverlening moet plaatsvinden.

Onderstaand hoofdstuk van de Vc 2000 over het landgebonden asiëlbeleid vormt een uitwerking van het algemene asiëlbeleid zoals dat in de Vreemdelingen-circulaire is geformuleerd en kan derhalve niet als een uitzondering op het algemeen beleid worden geïnterpreteerd, tenzij zulks expliciet is vermeld.

Voor de beoordeling of een asielaanvrager in aanmerking komt voor een verblijfsvergunning asiël wordt in de eerste plaats verwezen naar C1/3, Vc 2000. Voorts wordt met nadruk gewezen op de contra-indicaties die zijn geformuleerd in C1/5.13 Vc 2000.

Wijziging C8:

De tekst van C8/Irak van de Vc 2000 komt als volgt te luiden:

'Beoordeling van asielaanvragen van personen van Iraakse nationaliteit

1. Datum

Deze versie van dit hoofdstuk is vastgesteld op * 2002

2. Geldigheid

Het beleid is in werking getreden op 25 november 2002.

3. Achtergrond

Op 23 oktober 2002 en 15 november 2002 heeft de Minister van Buitenlandse Zaken een ambtsbericht uitgebracht over de situatie in Noord-respectievelijk Centraal-Irak. Met Centraal-Irak wordt bedoeld het deel van Irak dat onder controle staat van de regering zetelend te Bagdad. Met Noord-Irak wordt het deel van Irak bedoeld dat onder controle staat van de Koerdische partijen in het noorden van het land. Bij brief van 25 november 2002 heeft de Minister de Voorzitter van de Tweede Kamer ingelicht over de consequenties die hij aan genoemde berichten verbindt. Dit hoofdstuk bevat de uitvoeringsconsequenties van het door de Minister vastgestelde beleid.

4. Algemene uitgangspunten

4.1 Noord-Irak

Uit de informatie vermeld in het ambtsbericht van 23 oktober 2002 blijkt dat Noord-Irak nog immer is onttrokken aan het centrale gezag in Bagdad. In het algemeen kan gesteld worden dat voor wat betreft de veiligheids- en mensenrechtensituatie in Noord-Irak in het ambtsbericht geen substantiële wijzigingen worden

gemeld en dat deze nog immer is aan te merken als relatief veilig. De twee Koerdische partijen, de Koerdistaanse Democratische Partij (KDP) en de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK), oefenen elk in een deel van Noord-Irak de feitelijke macht uit. De onderhandelingen over onderlinge samenwerking en bestendiging van de stabiliteit in Noord-Irak hebben vooruitgang geboekt. De algemene situatie in Noord-Irak is van dien aard dat een wijziging van het beleid ten aanzien van asielaanvragers uit Noord-Irak niet geïndiceerd is. Dit betekent dat afgewezen uitgeprocedeerde asielaanvragers, afkomstig uit Noord-Irak nog immer terugkeren kunnen naar Noord-Irak.

4.2 Centraal-Irak

In Centraal-Irak heerst het totalitaire bewind van Saddam Houssein. De mensenrechten in Centraal-Irak worden stelselmatig en op grote schaal geschonden. Verdwijningen, willekeurige arrestaties, geheime detenties, oneerlijke processen, executies, moorden, foltering, wrede en onmenselijke straffen komen zeer frequent voor. De situatie in Centraal-Irak is van dien aard dat een beleid van categorische bescherming geïndiceerd zou zijn. Tot 25 november 2002 toe werd dit beleid niet gevoerd omdat het, gezien de situatie in Noord-Irak, redelijk was om Noord-Irak als verblijfsalternatief aan te wijzen voor afgewezen uitgeprocedeerde asielaanvragers afkomstig uit Centraal-Irak.

Van groot belang in de eerdergenoemde ambtsberichten is de berichtgeving over de feitelijke mogelijkheden voor afgewezen uitgeprocedeerde asielaanvragers om terug te keren naar Noord-Irak. Naar aanleiding van het ambtsbericht van de Minister van Buitenlandse Zaken van 9 april 2002 is op 21 mei 2002 een vertrek-moratorium voor afgewezen asielaanvragers afkomstig uit Centraal-Irak ingesteld.

Sedert de instelling van het vertrek-moratorium heeft de Minister van Buitenlandse Zaken verschillende besprekingen gevoerd met de autoriteiten in Noord-Irak. Het genoemde

ambtsbericht inzake Noord-Irak geeft de huidige standpunten weer van de partijen in Noord-Irak. Samenvattend zijn de standpunten dat de Noord-Iraakse partijen (de KDP en de PUK) hebben aangegeven positief te staan tegenover vrijwillige terugkeer van afgewezen Iraakse asielzoekers. Voor alle op basis van vrijwilligheid terugkerende Iraakse asielzoekers vindt een justitiële- en/of veiligheidscontrole plaats. Zowel de KDP als de PUK behouden zich het recht voor terugkerende Noord-Iraakse asielzoekers tegen wie na de justitiële- en/of veiligheidscontrole door de KDP- en PUK- autoriteiten bezwaren blijken te bestaan, niet tot het grondgebied toe te laten.

Met betrekking tot asielzoekers afkomstig uit Centraal-Irak stelt de KDP zich sedert april jl. op het standpunt dat zij niet toegelaten zullen worden tot KDP-gebied. De PUK heeft onlangs ook aangegeven dat personen die niet afkomstig zijn uit Noord-Irak niet terug kunnen keren naar Noord-Irak. De KDP en de PUK hebben aangegeven dat het hierbij de herkomst betreft van de afgewezen asielzoeker en niet de etniciteit op grond waarvan zij personen al dan niet toelaten. Daarbij moet in aanmerking genomen worden dat de KDP voor het uitvoeren van het veiligheidsonderzoek de personalia en de geboorteplaats gebruikt.

Naar aanleiding van hetgeen in de ambtsberichten staat vermeld moet worden geconcludeerd dat er voor langere tijd geen toegang tot het verblijfsalternatief Noord-Irak zal zijn voor personen afkomstig uit Centraal-Irak. Er zijn immers voorts nog geen aanwijzingen dat de autoriteiten in de nabije toekomst dit standpunt zullen bijstellen. Nu het verblijfsalternatief niet meer bereikbaar is, kan het verblijfsalternatief bij de toelatingsvraag van asielzoekers afkomstig uit Centraal-Irak niet meer worden tegengeworpen, terwijl de situatie in Centraal-Irak als categoriaal beschermingswaardig wordt beoordeeld. Zoals hierboven weergegeven moet het criterium afkomstig uit gezien worden als 'geboren in'. Het categoriale beschermingsbeleid geldt derhalve voor alle asielzoekers die geboren zijn in Centraal-Irak. Zie verder paragraaf 8.

Dit wil verder zeggen dat voor afgewezen Iraakse asielzoekers die

niet zijn geboren in Centraal-Irak, maar voorafgaand aan hun vertrek in Centraal-Irak hebben verbleven, Noord-Irak nog immer als verblijfsalternatief geldt. Het al dan niet aanwezig zijn van familie-, gemeenschaps- en/of politieke banden in Noord-Irak of bijvoorbeeld het feit dat men nooit in het betreffende gebied heeft verbleven, is daarbij niet van belang. Het feit dat de vreemdeling in het gebied waar een verblijfsalternatief geldt in een sociaal- economisch mogelijk minder rooskleurige situatie komt te verkeren dan in het gebied waar hij langdurig heeft verbleven, is evenmin relevant.

Zie verder voor het beleid van categoriale bescherming paragraaf 8.1.

5 Indicaties voor verlening van een verblijfsvergunning op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet

Om voor een verblijfsvergunning asiel op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vw in aanmerking te komen, dient betrokkene aannemelijk te maken, dat met betrekking tot hem persoonlijk feiten en omstandigheden bestaan op grond waarvan vrees voor vervolging in vluchtelingrechtelijke zin gegronnd is. Een enkel beroep op de algemene situatie in Irak is derhalve niet voldoende om voor vluchtelingenschap in aanmerking te komen.

5.1 Gedeserteerde officieren uit het Centraal-Iraakse leger

Bij asielaanvragen van gedeserteerde officieren uit het Centraal-Iraakse leger boven de rang van kapitein dient uitvoerig tijdens het nader gehoor doorgevraagd te worden over de reden van de desertie.

In het geval er sprake is van desertie op grond van één van de redenen als genoemd in C1/4.2.12 kan betrokkene in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet. Daartoe dient betrokkene wel duidelijke, consistente en geloofwaardige verklaringen af te leggen over hoe de diepgewortelde politieke overtuiging/het gewetensconflict (plotseiling) is ontstaan, nu hij toch kenbaarlijk in een hoge rang als officier deel uitmaakte van het leger en daarmee een trouw aanhanger van het Baathregime moet zijn geweest. Een gedeserteerde officier boven de

rang van kapitein op wie de gronden voor vervolging van het Vluchtelingenverdrag niet van toepassing zijn, kan, indien hij daaromtrent geloofwaardige verklaringen aflegt, in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd op grond van artikel 29, eerste lid, onder b, Vreemdelingenwet. (Zie voor meer informatie paragraaf 3.4.4 van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.)

Bij aanvragen van officieren uit het Iraakse leger boven de rang van kapitein dient contact opgenomen te worden met de unit 1F van de Regionale Directie Zuid-West om te bezien of artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag van toepassing is. Zie hiervoor ook C3/10.14.

5.2 Vooraanstaande leden van de oppositie tegen het regime van Saddam Houssein

Degenen die zich in Centraal- of Noord-Irak profileren als vooraanstaande leden van de oppositie tegen het regime van Saddam Hoessein, en die daarom te vrees hebben van de Centraal-Iraakse autoriteiten, kunnen in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning asiel op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet. (Zie voor meer informatie paragraaf 3.4.6 van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.)

Onderzoek door het Ministerie van Buitenlandse Zaken, door tussenkomst van de Landendesk van de Gemeenschappelijke Kennisgroep, naar (vooraanstaande) leden van oppositiepartijen is in principe mogelijk. Zie hiervoor paragraaf 7.3.

5.3 Intellectuelen en journalisten uit Noord-Irak die zich onafhankelijk opstellen en kritiek uitoefenen op de de facto overheid

Intellectuelen en journalisten uit Noord-Irak, die zich onafhankelijk opstellen en kritiek uitoefenen op beide partijen van de de facto Noord-Iraakse overheid, en die daarom te vrees hebben van de de facto Noord-Iraakse autoriteiten, kunnen in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet. Enkel een onafhankelijke houding innemen is onvoldoende. Er bestaat immers in Noord-Irak een veelheid aan politieke

partijen, die de gelegenheid hebben zich te uiten in eigen media. Er is evenwel een grens aan hetgeen in de openbaarheid gebracht kan worden; het ter discussie stellen van de leidende rol van de KDP of de PUK in hun gebieden vormt een overschrijding van die grens. (Zie voor meer informatie paragraaf 3.4.5 van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.)

Onderzoek bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, door tussenkomst van de Landdesk van de Gemeenschappelijke Kennisgroep, naar publieke uitingen van intellectuelen en journalisten is in principe mogelijk. Zie hiervoor paragraaf 7.3.

5.4 Vervolging door fundamentalistische moslimgroeperingen in Noord-Irak

Het ambtsbericht geeft aan dat incidenten, die in het verleden als gevolg van moslim-fundamentalisme plaatsvonden, meestal aanslagen op locaties waren en niet waren gericht op personen. Daarbij vermeldt het ambtsbericht dat de islamitische partijen in het algemeen, onder druk van de KDP en de PUK, hun achterban onder controle houden. Zo heeft de PUK door dreiging met vergeldingsmaatregelen tegen moslimextremisten de rust in het door haar gecontroleerde gebied grotendeels kunnen handhaven. Indien betrokkene vervolging vreest door fundamentalistische moslimgroeperingen in Noord-Irak kunnen de de facto Noord-Iraakse autoriteiten hiertegen bescherming bieden. (Zie voor meer informatie paragraaf 2.3.2 van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.)

Als betrokkene desondanks gegronde vrees voor vervolging door een fundamentalistische moslimgroepering aannemelijk maakt, waartegen de de facto Noord-Iraakse autoriteiten niet in staat of bereid zijn bescherming te bieden, kan hij in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet. Het ministerie van Buitenlandse Zaken kan incidenten die hebben plaatsgevonden onderzoeken. Zie hiervoor paragraaf 7.3.

5.5 Vrouwen uit Noord-Irak die stellen te vrezen voor eerwraak

Vrouwen uit Noord-Irak die aannemelijk hebben gemaakt ten gevolge van een conflict in de clansfeer

gegronde vrees te hebben voor eerwraak en geen afdoende bescherming van de de facto Noord-Iraakse autoriteiten kunnen inroepen, komen – behoudens contra-indicaties – in aanmerking voor een verblijfsvergunning op grond van artikel 29, eerste lid, onder b, Vreemdelingenwet. (Zie voor meer informatie paragraaf 3.4.8 van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.) Er is geen sprake van een vestigingsalternatief binnen het gebied dat onder controle staat van de Noord-Iraakse de facto autoriteiten. Zie hiervoor ook paragraaf 6.2

5.6 Personen uit Noord-Irak die stellen te vrezen voor intertribale problemen

Personen uit Noord-Irak die stellen te vrezen voor bloedwraak of vergelijkbare intertribale problemen van de zijde van een andere familie, clan of stam worden geacht bescherming te kunnen krijgen binnen de eigen familie, clan of stam. Ook kunnen de KDP en de PUK bescherming bieden en bemiddelen bij het conflict. Indien betrokkene aannemelijk heeft gemaakt dat hij deze bescherming niet kan krijgen, kan een verblijfsvergunning op grond van artikel 29, eerste lid, onder b, Vreemdelingenwet worden verleend. Er is geen sprake van een vestigingsalternatief binnen het gebied dat onder controle staat van de Noord-Iraakse de facto autoriteiten. Zie hiervoor ook paragraaf 6.2

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken kan, in het geval betrokkene voldoende gedetailleerde verklaringen omtrent het conflict heeft afgelegd, in een aantal gevallen posities van bepaalde stammen en clans, alsmede incidenten onderzoeken. Zie hiervoor paragraaf 7.3. (Zie voor meer informatie paragraaf 2.3.1 van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.)

6. Bijzondere aandachtspunten

6.1: Misdrijven als bedoeld in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag

Bijzondere aandacht dient geschonken te worden aan personen ten aanzien van wie een verdenking van misdrijven als bedoeld in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag is gerezen. Hierbij moet in eerste instantie gedacht worden aan leden van de Iraakse inlichtingen- en veiligheids-

diensten, hogergeplaatste personen in het Iraakse militaire apparaat (waaronder de gewone strijdkrachten, de Republikeinse Garde en de Fedayeen Saddam) en de Koerdische veiligheidsdiensten en het Koerdische militaire apparaat (waaronder de Asayish, de KDP- en PUK veiligheidsdiensten Rekkhistini Taybeti respectievelijk Dezgay Zanyari en ook de zogenoemde 'Jash')

Tevens dient aandacht te worden besteed aan personen die gewerkt hebben in of voor de militaire industrie en daarbij (in)direct betrokken zijn geweest bij mensenrechtenschendingen (in het bijzonder indien zij in verband kunnen worden gebracht met de productie of het gebruik van nucleaire, biologische of chemische wapens). Daarnaast kan ook gedacht worden aan pesh merga's, militairen, Baath-functionarissen, personen die aanwezig waren bij de shi'itische opstand, lijfwachten en politiefunctionarissen, indien in het dossier aanknopingspunten te vinden zijn voor misdrijven als bedoeld in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag.

Bij het horen van personen die bovengenoemde functies hebben bekleed, dient doorgevraagd te worden over de functie, de activiteiten en mogelijke betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen.

Indien er aanwijzingen zijn dat artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag van toepassing is, dient conform C3/10.14 contact te worden opgenomen met de unit 1F van de Regionale Directie Zuid-West.

6.2 Vlucht- en vestigingsalternatief:

Gedurende de afgelopen maanden is de internationale politieke situatie aangaande Irak verscherpt. Met name het al of niet aanwezig zijn van massavernietigingswapens heeft geleid tot het tot stand komen van resolutie 1441. Deze resolutie is op 8 november jl. unaniem door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties aangenomen. In deze resolutie zijn verschillende condities genoemd waaraan Irak dient te voldoen. Niet naleving of een andersoortige reactie van de Centraal-Iraakse autoriteiten kan internationale repercussies opleveren en een verdergaande instabilisatie van de situatie aangaande Irak met zich meebrengen.

Alhoewel het bovenstaande op dit moment geen aanleiding vormt om

algemene beleidsconsequenties aan deze gebeurtenissen te verbinden, is de situatie wel van dien aard dat in redelijkheid niet meer een bestendig vlucht- of vestigingsalternatief kan worden verondersteld. Asielzoekers die aannemelijk hebben gemaakt gegronde redenen te hebben te vrezen voor vervolging of een reëel risico te lopen om te worden onderworpen aan onmenselijke behandeling zoals bedoeld in artikel 3 EVRM wordt, gezien de huidige specifieke situatie in Irak, geen vlucht- of vestigingsalternatief meer tegengeworpen. Dit geldt ook voor het niet meer tegenwerpen van een vlucht- of vestigingsalternatief binnen Noord-Irak.

Aan Iraakse asielzoekers voor wie eerder een binnenlands vlucht- of vestigingsalternatief is verondersteld en die nog in procedure zijn tegen de afwijzing van hun asielaanvraag, kan behoudens contra-indicaties een verblijfsvergunning asiel op grond van artikel 29, eerste lid, onder a respectievelijk b, Vreemdelingenwet worden verleend. De ingangsdatum van de vergunning is in dat geval de datum van de asielaanvraag.

6.3 Traumatabeleid

Het algemene beleid, zoals weergegeven in paragraaf C1/4.4 is van toepassing. In lijn met hetgeen hierboven in paragraaf 6.2 is gesteld, wordt ook in het kader van het traumatabeleid geen vestigingsalternatief tegengeworpen. Voor het overige zijn er met betrekking tot asielzoekers afkomstig uit Irak geen bijzonderheden.

6.4 Opvangmogelijkheden minderjarigen en bijzonderheden met betrekking tot het beleid inzake alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Zie C2/7 en C5/24. Het normale beleid is van toepassing. Op grond van de op dit moment beschikbare informatie kan geen rekening worden gehouden met welzijnsinstellingen die opvang aan minderjarigen in Noord-Irak zouden kunnen bieden. Wel hebben Iraakse minderjarigen in de regel opvang bij bijvoorbeeld familie. Hiertoe dienen tijdens het gehoor gedetailleerde gegevens te worden verstrekt met betrekking tot de woonplaats van familie en de laatste woonplaats van betrokkene. Hierbij dient tevens aangegeven te worden of deze plaatsen in Noord-Irak liggen en in welke provincie de plaatsen liggen.

Deze gegevens dient betrokkene, indien daartoe in staat, zelf te schetsen en/of op te schrijven in de door hem beheerste taal. Informatievragen hierover kunnen worden gesteld aan de Landendesck van de Gemeenschappelijke Kennisgroep. Onderzoek naar opvang van minderjarigen door familie in Noord-Irak is beperkt mogelijk. Hiertoe kan rechtstreeks contact worden opgenomen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, waarbij naast de gedetailleerde gegevens ook een pasfoto van betrokkene meegezonden dient te worden.

6.5 Driejarenbeleid

Het algemene beleid, zoals weergegeven in paragraaf C2/9 is van toepassing. De eventuele periode dat betrokkene in het bezit is geweest van een voorwaardelijke vergunning tot verblijf, verleend onder de oude Vreemdelingenwet, telt in dit verband niet mee voor de bepaling van het relevant tijdsverloop. Voor het overige zijn er met betrekking tot asielzoekers afkomstig uit Irak geen bijzonderheden.

6.6 Iraakse Fayli-Koerden en Irakezen van Iraanse afkomst die in de jaren '70 of '80 naar Iran zijn gedeporteerd

Deze paragraaf ziet specifiek op Iraakse Fayli-Koerden en Irakezen van Iraanse afkomst die in de jaren '70 of '80 naar Iran zijn gedeporteerd vanuit Irak en in Iran hebben verbleven.

6.6.1 Nationaliteit

Allereerst dient vastgesteld te worden of de asielzoeker staatloos is, of dat hij (de facto) de Iraakse of Iraanse nationaliteit heeft dan wel daarvoor (de jure) in aanmerking komt op grond van de nationale wetgeving. Hierbij zullen de verklaringen van de vreemdeling en eventueel overgelegde documenten de basis moeten zijn voor de vaststelling van de nationaliteit.

Iraakse nationaliteit

Voor de toetsing aan het Vluchtelingenverdrag (en de overige gronden van artikel 29 Vreemdelingenwet) is niet alleen van belang of betrokkene de facto de Iraakse nationaliteit bezit, maar tevens of betrokkene de jure de Iraakse nationaliteit bezit. Fayli-

Koerden die afkomstig waren uit Irak en gedeporteerd zijn naar Iran, is blijkens het ambtsbericht van oktober 2001 (Irak-Iran / Iraakse Fayli-Koerden & Irakezen van Iraanse afkomst), bij de deportaties de facto de Iraakse nationaliteit ontnomen¹. Slechts wanneer betrokkene zelf stelt dat de Iraakse nationaliteit hem niet is ontnomen (en wellicht nog in het bezit is van een Iraakse nationaliteitsbewijs of paspoort) kan in redelijkheid worden aangenomen dat hij de Iraakse nationaliteit (nog) heeft.

Vervolgens moet bij de personen aan wie de Iraakse nationaliteit de facto is ontnomen, bezien worden of zij de jure de Iraakse nationaliteit hebben. Op grond van het voornoemde ambtsbericht kan worden geconcludeerd dat dit niet het geval is. Hiervoor zijn twee redenen te noemen:

Ten eerste bevatte de 'Wet betreffende de nationaliteit van Irak' (wet nr. 43 van 1963, laatstelijk gewijzigd bij wet nr. 131 van 7 december 1972) de bepaling dat het Iraaks staatsburgerschap kan worden ontnomen aan iedere genaturaliseerde burger indien deze de veiligheid van de staat in gevaar brengt of zich ten dienste stelt van vreemde mogendheden (artikel 19 en 20). Resolutie nummer 666, aangenomen door de Revolutionaire Commandoraad (RCC) op 7 mei 1980, gaat nog verder dan de nationaliteitswet van 1963 en voorziet in de mogelijkheid om een eerder door naturalisatie verkregen Iraaks staatsburgerschap te ontnemen aan een ieder die 'niet loyaal is aan de staat en haar principes'. Aangezien het ambtsbericht stelt dat de Fayli-Koerden werden gezien als 'vijandige elementen van het staatsbestel'², bij de deportaties over het algemeen (overigens met een grote mate van willekeur) de nationaliteitsdocumenten werden ingenomen en de autoriteiten hen niet langer beschouwden als Iraakse staatsburgers, lijken ze daarmee de jure (namelijk op grond van de nationaliteitswetgeving) niet langer de Iraakse nationaliteit te hebben.

Ten tweede schrijft resolutie nummer 180 van 2 maart 1980, die voor bepaalde groepen de mogelijkheid tot naturalisatie openstelt, voor dat de mogelijkheid om zich te laten naturaliseren tot Irakees staatsburger voor Iraakse Fayli-Koerden en Irakezen

van Iraanse afkomst alleen openstaat indien ze reeds vijftien jaar onafgebroken in Irak hebben geleefd.

Resolutie nummer 518 d.d. 5 mei 1980 schrijft voor, dat personen van Iraanse afkomst uitgesloten zijn van de mogelijkheid tot naturalisatie die in resolutie nummer 180 is opgenomen. Dit betekent voor de gedeporteerden die daarbij de facto hun Iraakse nationaliteit hebben verloren dat zij ook bij terugkeer op basis van deze regeling niet in aanmerking komen voor het (her)krijgen van de Iraakse nationaliteit. Dit is derhalve een tweede reden om aan te nemen dat deze gedeporteerden de jure niet langer de Iraakse nationaliteit hebben.

Wanneer op basis van het bovenstaande wordt aangenomen dat personen niet (langer) de jure de Iraakse nationaliteit hebben, dient ditzelfde aangenomen te worden voor hun kinderen die na de deportaties in Iran zijn geboren.

Iraanse nationaliteit

Vervolgens dient te worden gezien of de vreemdeling de Iraanse nationaliteit heeft. Blijkens het eerder genoemde ambtsbericht is dat voor de personen die uit Irak zijn gedeporteerd niet snel mogelijk. Wel kan hiervan zeer goed sprake zijn wanneer het in Iran geboren, meerderjarige kinderen van gedeporteerden betreft. Indien betrokkene Iraanse (verblijfs)documenten heeft overgelegd (bijvoorbeeld een zogenoemde 'groene kaart'), kan bij de Landendesk van de Gemeenschappelijke Kennisgroep worden nagegaan of deze kunnen worden onderzocht met het oog op het vaststellen van verblijf in Iran en het vaststellen van een eventuele Iraanse nationaliteit.

6.6.2 Beoordeling van de aanvraag

Nadat is vastgesteld of betrokkene staatloos is, dan wel de Iraakse of Iraanse nationaliteit bezit, kan worden beoordeeld aan welk landgebonden asielbeleid dient te worden getoetst. Vervolgens kan worden beoordeeld of betrokkene in aanmerking komt voor een verblijfsvergunning asiel. Op grond van artikel 1(A) van het Vluchtelingenverdrag dient, met betrekking tot een persoon die staatloos is, te worden gekeken naar de vraag of er vervolging heeft plaatsgevonden in het land waar de staatlo-

ze zijn gewone verblijfplaats had. Zie ook C1/4.2.4.

Toetsen aan het landgebonden asielbeleid voor Iran

Wanneer betrokkene (op grond van het bovenstaande) staatloos is, dient te worden gezien of sprake is van vervolging in het land waar betrokkene zijn gewone verblijfplaats had. In het geval betrokkene sinds zijn deportatie van de jaren '70/'80 tot aan zijn vertrek in Iran heeft verbleven, zal Iran in beginsel aangemerkt dienen te worden als het land waar betrokkene zijn gewone verblijfplaats had. In dat geval dient te worden gezien of er sprake is van een van de gronden van artikel 29 Vreemdelingenwet tegen de achtergrond van het landgebonden asielbeleid voor Iran.

Natuurlijk dient in het geval dat is geconcludeerd dat betrokkene de Iraanse nationaliteit heeft eveneens getoetst te worden aan het landgebonden asielbeleid voor Iran.

De inhoudelijke toets

De situatie van Iraakse Fayli-Koerden en Irakezen van Iraanse afkomst in Iran is blijkens het ambtsbericht zorgwekkend. De situatie is echter niet zodanig dat reeds op voorhand moet worden aangenomen dat sprake is van een dusdanige discriminatie of achterstelling dat het leven daardoor onhoudbaar is. Van vervolging is sprake indien de beperkingen die door de Iraanse autoriteiten zijn opgelegd het leven van betrokkene onhoudbaar maken (zie C1/4.2.5). Daarbij is bijvoorbeeld het enkele niet kunnen verkrijgen van een werkvergunning onvoldoende om tot die conclusie te komen. Uit het relaas dient daartoe te blijken van een systematische tegenwerking/discriminatie van de Iraanse autoriteiten die leidt tot de conclusie dat het leven onhoudbaar is.

Wanneer geconcludeerd wordt dat sprake is van vervolging in Iran wordt, behoudens contra-indicaties, een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd verleend op grond van artikel 29, eerste lid, onder a, Vreemdelingenwet.

Indien niet kan worden geconcludeerd dat sprake is van vervolging en er ook geen andere gronden van artikel 29 Vreemdelingenwet van toepassing zijn, wordt de aanvraag afgewezen.

Toetsen aan het landgebonden asielbeleid voor Irak

Op grond van het bovenstaande zal ten aanzien van een gedeporteerde niet snel aangenomen kunnen worden dat hij de Iraakse nationaliteit heeft. Er is echter een groep waarbij dit wel het geval is; namelijk de groep die zelf aangeeft de Iraakse nationaliteit nimmer te hebben verloren (en waarvan bij de deportatie de nationaliteitsdocumenten niet zijn ingenomen; het enkele verlopen van deze documenten is geen grond om aan te nemen dat daarmee de de facto nationaliteit is vervallen). In die gevallen zal dan ook moeten worden getoetst aan het landgebonden asielbeleid voor Irak zoals beschreven in dit hoofdstuk.

Dit geldt eveneens wanneer een staatloze vreemdeling na het langdurig verblijf in Iran, voor het vertrek naar Nederland, enige tijd in (Noord-)Irak heeft verbleven. In dat geval worden zowel Iran als Irak aangemerkt als land van het gewone verblijf en dient naast een toetsing aan het landgebonden asielbeleid voor Iran tevens te worden getoetst aan het landgebonden asielbeleid voor Irak.

Wanneer er in het geval van staatlozen twee landen als land van gewoon verblijf worden aangemerkt, vindt de toetsing overeenkomstig plaats aan de situatie waarin een vreemdeling twee nationaliteiten heeft. Derhalve zal slechts geoordeeld worden dat de staatloze bescherming nodig heeft indien er in beide landen van gewoon verblijf sprake is van een gegronde vrees voor vervolging. Indien de vrees zich beperkt tot één land wordt aangenomen dat de vreemdeling de bescherming van het tweede land van gewoon verblijf kan invoeren.

De inhoudelijke toets

Het enkele feit dat betrokkene in de jaren '70 of begin jaren '80 is gedeporteerd, is onvoldoende reden om op dit moment een gegronde vrees voor vervolging aan te nemen. Aangezien in recentere jaren niet of nauwelijks sprake is van deportaties van Fayli-Koerden, kan op dit moment niet worden gesproken van een gegronde vrees voor vervolging op grond van de deportatie. Wel kan de vreemdeling natuurlijk individuele gronden aanvoeren die leiden tot de conclusie dat hij te vrezen heeft van de Centraal-Iraakse autoriteiten. In

voorkomende gevallen kan bij een vreemdeling die in Centraal-Irak heeft verbleven maar in Noord-Irak is geboren een verblijfsalternatief in Noord-Irak worden tegengeworpen. Zie hiertoe ook paragraaf 4.2.

7. Procedurele aspecten

7.1 Algemeen

Gelet op de mogelijkheid dat niet uit Irak afkomstige personen zich voordoen als Iraakse asielzoekers, dienen ter verificatie in het gehoor algemene vragen gesteld te worden over Irak en de reisroute. Bij de beoordeling van de aanvraag dient onderzocht te worden of betrokkene ook daadwerkelijk uit Irak afkomstig is. Ook de verzamelde gegevens met betrekking tot de reisroute dienen op geloofwaardigheid te worden getoetst.

7.2 Taalanalyse

Als op basis van beschikbare informatie twijfel omtrent de herkomst bestaat, maar de herkomstcheck geen uitsluitel heeft gegeven, kan het instrument van de taalanalyse worden gebruikt. Dit geldt ook als later in de procedure twijfel omtrent de herkomst ontstaat. De taalanalyse kan dienen als een instrument voor zowel bepaling als verificatie van de herkomst.

In het bijzonder kan bij Iraakse asielzoekers die stellen van Armeense afkomst te zijn gedacht worden aan het instrument van taalanalyse. Iraakse Armenen afkomstig uit het Koerdische taalgebied in Irak spreken naast het Westarmeens over het algemeen Koerdisch (Badini). Iraakse Armenen afkomstig uit het Arabische taalgebied in Irak spreken naast het Westarmeens ook (Iraaks) Arabisch. Indien betrokkene stelt Iraaks Armeen te zijn en uitsluitend (Oost- of West-)Armeens spreekt of het Koerdisch respectievelijk (Iraaks) Arabisch nauwelijks beheerst, is taalanalyse geïndiceerd. In twijfelgevallen is overleg met Bureau Taalanalyse mogelijk. De uiteindelijke beslissing om tot uitvoering van een taalanalyse over te gaan in deze gevallen is gebonden aan bepaalde voorwaarden die door het Bureau Taalanalyse worden ingevuld.

7.3 Onderzoek bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Het Ministerie van Buitenlandse

Zaken heeft aangegeven in beginsel onderzoek met betrekking tot Irak te kunnen verrichten.

Met betrekking tot onderzoek naar de authenticiteit van documenten wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Noord-Irak, waarin staat vermeld dat vrijwel alle mogelijke authentieke en vervalste documenten in omloop zijn en dat authentieke documenten geen zekerheid kunnen geven over de identiteit van de houder. Aan de andere kant geldt dat als personen een niet-authentiek document gebruiken, dat niet hoeft te betekenen dat de identiteit van de houder niet zou kloppen met gegevens in de documenten. Aan documenten kan derhalve geen zelfstandige waarde worden toegekend. (Zie voor meer informatie paragraaf 3.3.4.2, pagina 60, van bovengenoemd algemeen ambtsbericht Noord-Irak.)

8. Terugkeer en uitzetting

8.1 Categoriale bescherming

Als beschreven in paragraaf 4.2 is besloten tot instelling van een beleid van categoriale bescherming voor personen afkomstig uit in Centraal-Irak.

Zoals eerder aangegeven moet het criterium 'afkomstig uit' uitgelegd worden als 'geboren in'. Bij het horen van Iraakse asielzoekers dient derhalve bijzondere aandacht geschonken te worden aan de geboorteplaats. Daarbij is het van belang zo nauwkeurig mogelijk te bepalen in welke plaats de vreemdeling is geboren. Aangezien een aantal Iraakse provincies gedeeltelijk in zowel Noord- als Centraal-Irak gelegen zijn, kan in geen geval volstaan worden met het noemen van de provincie. Wanneer betrokkene aangeeft in een (klein) dorp te zijn geboren verdient het de voorkeur te vragen hoe de ligging van dit dorp is ten opzichte van enkele grotere plaatsen in de omgeving.

Het beleid van categoriale bescherming geldt blijkens de uitleg die aan het criterium afkomstig uit wordt gegeven voor Iraakse asielzoekers die zijn geboren in Centraal-Irak. Het is daarbij niet van belang of zij ook daadwerkelijk in Centraal-Irak hebben verbleven voorafgaand aan hun vertrek. Wanneer één of meer leden van een gezin zijn geboren in Centraal-Irak vallen daarmee ook de

overige gezinsleden onder de werking van het beleid van categoriale bescherming. Wel dient de gezinsband reeds voor komst in Nederland te hebben bestaan.

Het beleid van categoriale bescherming geldt overigens ook voor asielzoekers die beschikken over de Iraakse nationaliteit, maar die buiten Irak zijn geboren. Gezien de opstelling van de Noord-Iraakse de facto autoriteiten bestaat ook ten aanzien van deze groep reeds op voorhand de verwachting dat toegang tot Noord-Irak niet mogelijk zal zijn. Het beleid van categoriale bescherming is ook van toepassing op overige familieleden, tenzij het betreft minderjarige kinderen die buiten Irak zijn geboren en waarvan beide ouders in Noord-Irak zijn geboren. In redelijkheid kan niet worden verwacht dat in dit geval het gezin de toegang zal worden geweigerd door de Noord-Iraakse partijen.

Voor de beoordeling of meerderjarige kinderen deel uitmaken van het gezin wordt aangesloten bij de criteria genoemd in C1/4.6.

Het beleid van categoriale bescherming zoals hierboven beschreven, geldt met ingang van 25 november 2002 (de datum waarop het beleid aan de Tweede Kamer kenbaar is gemaakt). Dit betekent dat vergunningen op grond van het beleid van categoriale bescherming worden verleend met ingang van de datum van de asielaanvraag, doch niet eerder dan 25 november 2002.

Voor verlening van de verblijfsvergunning gelden de gebruikelijke contra-indicaties zoals beschreven in C1/5.

8.2 Personen aan wie om individuele redenen toegang tot Noord-Irak wordt geweigerd

Het hierboven behandelde beleid van categoriale bescherming is ingesteld voor de categorie asielzoekers waarbij reeds bij voorbaat de verwachting bestaat dat zij niet tot Noord-Irak worden toegelaten, namelijk voor personen die in Centraal-Irak zijn geboren. Zowel de KDP als de PUK houden zich evenwel het recht voor terugkerende Noord-Iraakse asielzoekers tegen wie na de justitiële- en/of veiligheidscontrole door de KDP en PUK autoriteiten bezwaren blijken te bestaan, niet tot het grondgebied toe te laten.

Voor die asielzoekers die niet vallen binnen de bovenbeschreven reikwijdte van het categoriaal beschermingsbeleid maar bij wie is gebleken dat zij om individuele redenen niet door de justitiële- en/of veiligheidscontrole van de Noord-Iraakse autoriteiten komen en derhalve niet tot Noord-Irak worden toegelaten, wordt het beleid zoals beschreven in C2/8 van overeenkomstige toepassing verklaard.

Personen die door de Noord-Iraakse partijen niet worden toegelaten kunnen behoudens contra-indicaties in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd, als bedoeld in artikel 14 van de Vreemdelingenwet. De beperking luidt: 'Verblijf als vreemdeling die buiten zijn schuld niet uit Nederland kan vertrekken'. Van deze vreemdelingen wordt wel verwacht dat zij dit door middel van een bewijs van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) kunnen aantonen.

Zij kunnen zich bij de IOM melden voor terugkeer naar Irak. Ten behoeve van deze vreemdelingen wordt door het IOM vervolgens contact gezocht met de Noord-Iraakse de facto autoriteiten om de justitiële en/of veiligheidscontrole te laten plaatsvinden. Zij berichten of de Noord-Iraakse de facto autoriteiten wel of geen toegang verlenen aan deze persoon.

Indien er sprake is van de omstandigheid dat er slechts een (tijdelijk) obstakel bestaat met betrekking tot de transit door Turkije naar Noord-Irak, is dat geen aspect dat leidt tot verlening van de hierboven genoemde verblijfsvergunning regulier.

8.3 Besluit- en vertrekmoratorium

Ten aanzien van asielzoekers uit Irak is geen besluit genomen in de zin van artikel 43 Vreemdelingenwet. Het met betrekking tot uit Centraal-Irak afkomstige asielzoekers ingestelde vertrekmoratorium zal binnenkort door middel van publicatie in de Staatscourant worden beëindigd. Hoewel er een categoriaal beschermingsbeleid wordt gevoerd voor Iraakse asielzoekers die afkomstig zijn uit Centraal-Irak, wordt het reeds

afgekondigde vertrekmoratorium nog enige tijd voortgezet. Dit is mede ingegeven door het feit dat asielzoekers die onder de werking van het vertrekmoratorium vallen (en die dus zijn uitgeprocedeerd), een tweede of volgende asielaanvraag moeten indienen om voor een verblijfsvergunning in aanmerking te kunnen komen op grond van het categoriaal beschermingsbeleid. Dit vergt enige tijd. Een vreemdeling die een tweede of volgende asielaanvraag wil indienen, kan dit uitsluitend telefonisch melden (telefoonnummer: 0599-568116). Zie hiervoor verder C5/20. Om de overgang van het vertrekmoratorium naar het categoriaal beschermingsbeleid soepel te laten verlopen, is besloten het vertrekmoratorium nog niet te beëindigen. Hierdoor behouden de indieners van een tweede of volgende asielaanvraag recht op opvang op grond van de werking van het vertrekmoratorium.

8.4 Praktische aspecten terugkeer

Naar Noord-Irak kan worden teruggekeerd.

Voor de terugkeer naar Noord-Irak kan door bepaalde categorieën Iraakse asielzoekers een aanvraag voor de facilitering hiervan bij de IOM ingediend worden. Indien aan de daarvoor geldende voorwaarden wordt voldaan levert inwilliging van die aanvraag een bijdrage uit het reguliere terugkeerprogramma (REAN), alsmede een herintegratiebijdrage (REAN+) op.

Tot slot

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst, en werkt terug tot en met 25 november 2002.

Bovenstaand hoofdstuk zal zo spoedig mogelijk in een aanvulling op de Vreemdelingencirculaire 2000 worden verwerkt.

*De Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie,
namens de Minister,
het hoofd van de Immigratie- en Naturalisatiedienst,
H.W.M. Schoof.*

¹ Pag. 14 ambtsbericht: 'Bij de deportatie werden de identiteitsdocumenten van een ieder ingenomen. Personen onder hen die over de Iraakse nationaliteit beschikten, moesten hun Iraakse nationaliteitsverklaring en hun eventuele paspoort ook inleveren. De Iraakse autoriteiten beschouwde deze personen niet langer als Iraakse staatsburgers. Volgens een Baath-getrouwe schrijver en wetenschapper die later over de deportaties schreef, hadden ze de Iraakse nationaliteit namelijk 'voor het grootste deel illegaal verkregen'.

² Pag. 13 ambtsbericht: 'Verder waren de Fayli's altijd zeer actief geweest in communistische, Koerdische en sjii'tische oppositiebewegingen zoals de ICP, de KDP en de Da'wa-partij. Ook hadden zij zich in Irak ontwikkeld tot een belangrijke economische factor en namen ze belangrijke posten in binnen de samenleving, wat werd gezien als infiltratie van vijandige elementen in het staatsbestel.'